

היום נלמד בעזרת ה'

## עבודה זרה דף לא

(בעמ' הקודם)

**אמר רב אסי אמר רבי יוחנן משום משום בשם רבי יהודה בן בתירא:** יש שלשה דרגות ביין נסך, א. יין שניסכוהו לעבודת זרה ממש, שדינו שאסור בהנאה, ומטמא היין הזה בטומאה חמורה, דהיינו בטומאת אהל ובטומאת משא כמת, ושיעור טומאה זו היא בכזית. ב. סתם יין שהגיע מהגוי, שדינו שאסור בהנאה משום גזירת יין נסך. ואם נגע בו שרץ, הריהו מטמא טומאת משקין בשיעור רביעית. ככל דין משקין שנטמא. ג. אם הפקיד יינו אצל הגוי, היין נאסר בשתיה, ומותר בהנאה.

**קושיא: והתנן, המפקיד פירותיו אצל עובד כוכבים, הרי הן כפירותיו של עובד כוכבים:** וכיון שמבואר במשנה בדמאי שחושדים את הגוי שמא החליף את הפירות שהופקדו אצלו, בפירותיו שלו. אם כן גם בסוגיין נחשוד בו שהחליף את היין שהופקד אצלו ביינו, ויהיה היין אסור בהנאה כדין יין של גוי.

**תירוץ: כגון שייחד לו קרן זוית:** מדובר שהגוי נתן לו מקום מסוים בו יניח את יינו, ומסר לו הגוי את המפתחות של אותו מקום, או שעשה לו חותם באותו מקום, ואף אחד לא נכנס שם. ומשום כך אין לאסור את היין בהנאה.

**קושיא: אי הכי בשתיה נמי לישתרי:** אם אכן מדובר שהגוי נתן לו מקום מסוים, ולא יתכן שהגוי החליף את היין שלו, אם כן נתיר לו את היין אף בשתייה ולא רק בהנאה.

**דהא רבי יוחנן אקלע לפרוד:** שכשהגיע רבי יוחנן לעיר של בר קפרא שנקראת פרוד, שאל אם יש מי שידוע לומר דבר בשם בר קפרא, ורבי תנחום אמר לו שבר קפרא אמר שמי שהפקיד יין אצל הגוי מותר בשתיה. ואמר רבי יוחנן עליו את הפסוק "מקום שיפול העץ, שם יהו". כלומר, במקום ששכן בו העץ שהוא משל על התלמיד חכם, שם ישננו את דברי תורתו שנלמדים אחר מותו.

**תירוצו:** אמר רבי זירא לא קשיא: מה שאמר רבי יוחנן בשם רבי יהודה בן בתירא, שהמפקיד אצל גוי אסור בשתיה, היא כשיטת רבי אליעזר. ואילו המשנה האומרת שהמפקיד פירותיו אצל הגוי, הרי הם כפירותיו של הגוי ומותרים, היא כשיטת רבנן, שהם נחלקו בברייתא במי שקנה או שכר חצר מהגוי, והניח השוכר וכן הלוקח בחצר יין, כיון שהמפתח אצל השוכר או הלוקח, ואין חשש שהגוי יכנס לשם, לפי רבי אליעזר היין מותר אף בשתיה, וחכמים אוסרים.

**אמר רבי חייא בריה דרבי חייא בר נחמני, אמר רב חסדא, אמר רב:** ויש שאומרים שהדברים שנאמרו אמרם רב חסדא, בשם זעירי, ויש אומרים שרב חסדא אמרם בשם אבא בר חמא, שכך אמר זעירי, שהלכה כרבי אליעזר שמתיר אף בשתיה.

**אמר רבי אלעזר:** כל דבר שנתן לגוי לשמור, הדין שאפילו אם הוא סגור רק בחותם [סגירה] אחת, אין לחשוש שמא פתח הגוי את החותם, והחליף את הדבר. חוץ מהיין שאינו משתמר בחותם אחד, אלא צריך שתי חותמות כדי לשומרו, להיות בטוחים שאכן לא החליף הגוי את היין ביין משלו.

**ורבי יוחנן אמר:** שאין הבדל בין יין לשאר דברים, וגם היין משתמר בחותם אחד.

**ולא פליגי:** רבי אלעזר ורבי יוחנן אינם חלוקים זה על זה. אלא שרבי יוחנן אמר את דבריו כדעת רבי אליעזר שמתיר יין שהיה סגור בבית שבחצר הגוי, ולכן מספיק חותם אחד. ורבי אלעזר סבר כרבנן שאסרו את היין שהיה סגור בבית שבחצר הגוי, ולכן צריך ב' חותמות.

**איכא דאמרי אמר רבי אלעזר:** יש אומרים שכך אמר רבי אלעזר כל דבר שניתן בידי הגוי, משתמר בחותם בתוך חותם, ואין לחשוש שמא פרץ הגוי את שתי החותמות, והחליף את הדבר. מלכד היין שאינו משתמר אף בחותם בתוך חותם, וצריך שיעמוד עליו שומר מישראל.

**ורבי יוחנן אמר:** שאפילו יין משתמר בחותם בתוך חותם. ונמצא ששניהם מודים שאין מועיל השמירה בחותם אחד.

**ותרוויהו כרבנן:** גם רבי אלעזר וגם רבי יוחנן סוברי סכדעת חכמים שלא מספיק חותם אחד וכדברי רבי אליעזר, אלא שנחלקו שרבי יוחנן סבר שחכמים חלקו על רבי אליעזר ואמרו שכשהיין חתום בחותם אחד, אסור. אבל אם הוא סגור בשתי

חותמות, מותר אף בשתיה. ורבי אלעזר סבר, שהם חולקים גם על חותם בתוך חותם, שהכל אסור.

**היכי דמי חותם בתוך חותם:** מתי נחשב הדבר לסגור כחותם בתוך חותם.

**אמר רבא אנא דפומא דחביתא:** שאם כפה כלי על פי החבית, וטח וסתם בטיט סביב אותו הכלי, נחשב הדבר לסגור חותם בתוך חותם. וכן אם כפה את הסל והידקו חזק על דפנות החבית, בעוד שהחבית כבר סגורה ומגופה בטיט, נחשב הדבר לחותם בתוך חותם, כיון שלא יטריח הגוי את עצמו לחזור בדיוק על כל הפעולות הללו, כדי לזייף את החותם, ולהחליף את היין. אך אם לא היה הסל מהודק חזק, ואפשר להסירו משם בקלות, לא היה נחשב לחותם בתוך חותם. וכן אם היה כלי של עור שמאכסנים בו את היין, שמונח בתוך סל גדול, ששמים אותו על גבי בהמה כדי להניח בתוכו כלים וחפצים, והיתה סגירת פיו של הנאד כלפי מטה, נחשב לחותם בתוך חותם. כיון שעל מנת להוציא מתוכה את היין, צריך הגוי להתיר את קשר הדיסקיא, ולהפוך את הנאד, כדי להתיר את קשריו, ולהוציא את היין, ולחזור ולקושרו, ולהפכו בחזרה, ולקשור את הדיסקיא, וכל הפעולות הללו טרחה גדולה היא עבורו, ואין חוששים שיעשה אותם הגוי. ואם פיו של הנאד כלפי מעלה, לא נחשב לחותם בתוך חותם. כיון שאין לגוי את הטרחה להפוך את הנאד ולהשיבו למקומו, הרי שלא ימנע עצמו מלעשות כן ולהחליף את היין.

**וכי כייף פומיה לגיו:** וגם אם כופף את הקשר אל תוך הנאד, והוסיף וקשר אותה פעם שנית, נחשב לחותם בתוך חותם.

**תנו רבנן:** בתחילה היו אומרים שיין שבא מעיר של כותים הנקראת עין כושי אסור כדן יין נסך, מפני שחוששים שהוא הגיע מהעיר הסמוכה לעין כושי שנקראת בירת סריקא, שהיא עיר של גויים. וכן בתחילה יין שבא מהעיר רקתא, שאף היא עיר של כותים, היין אסור מפני שחוששים שהגיע מהעיר הסמוכה שנקראת כפר פרשאי שהוא כפר של גויים. וכן בתחילה יין שבא מהעיר זגדור שהיא גם עיר של כותים, אסור מפני שחוששים שהגיע מהעיר הסמוכה שנקראת כפר שלים, שהוא עיר של גויים.

**חזרו לומר, חביות פתוחות אסורות, וסתומות מותרות:** וחזרו לומר שרק כשהחביות שהגיעו מהעיר של הכותיים היו פתוחות, הם אסורות, אבל אם היו סגורות הם מותרות.

**שאלה:** מעיקרא מאי סבור, ולבסוף מאי סבור: מה היתה הסברא בתחילה כשאסרו את כל החביות שבאו מהם, וכן מה היתה הסברא בסוף כשאסרו רק חביות פתוחות והתירו את הסתומות.

**תשובה:** מעיקרא סבור, שאין כותי מקפיד על מגע עובד כוכבים: בתחילה היינו סבורים, שאין הכותי מקפיד על מגע גוי ביין, ולכך אין הבדל בין אם החביות פתוחות או סתומות, תמיד יש לחשוש למגע גוי ביין, אך לבסוף היו סבורים שאמנם אין הכותי מקפיד על החביות הפתוחות שהגוי לא יגע בהם, אבל בסתומות כיון שרוצה למוכרם לישראל, הוא מקפיד שהגוי לא יגע בהם, ולכך הם מותרות.

**קושיא:** וסתומות מותרות: האם ניתן לומר שהדין שאם החביות סתומות הם מותרות, והרי שנינו בברייתא שאם הוא שלח חבית של יין ביד כותי, ועוד חבית של ציר ושל מוריים [שהם מהשומן של הדגים] ביד גוי, הדין הוא שאם היהודי שמקבל את החבית מכיר את החותם ואת צורת סתימתה של החבית, שיודע שלא נפתחה בדרך, היין מותר. אבל אם אינו מכיר היין אסור, ועל כרחך משום שאין הכותי מקפיד על מגע גוי.

**תירוץ:** אמר רבי זירא לא קשיא כאן בעיר כאן בדרך: ר' זירא מחלק שרק בעיר הכותי מקפיד על מגע הגוי משום שחושש שיראו האנשים שהגוי נוגע ולא יקנו מיינו. אבל בדרך אינו חושש שיראו אותו, ולכך אינו מקפיד על מגע גוי.

**קושיא:** מתקיף לה רבי ירמיה: והרי גם היין שנמצא בעיר בתחילה הוא היה בדרך, ומדוע שלא נחשוש שכשהיה בדרך נגע בו הגוי.

**תירוץ:** אלא אמר רבי ירמיה: באמת גם היינות שבעיר יש אסורים משום שחוששים למגע גוי, והטעם שכתוב בברייתא שהחביות הסתומות מותרות, מדובר במקום דריכת הענבים, ששם מותר לקחת מהכותי, משום שכולם מצויים במקום הדריכה, ולכך הכותי מפחד לתת לגוי לגעת ביין.

**אתמר מפני מה אסרו שכר של עובדי כוכבים:** מה הטעם שחכמים אסרו גם לשתות שכר של גויים.

**רמי בר חמא אמר רבי יצחק:** שטעם האיסור הוא משום חשש חתנות. שאם ירגיל עצמו לשתות עם הגויים, מרוב רגילותו אצלם יתן עיניו בכנותיהן, ויבואו לידי חיתון.

**רב נחמן אמר:** שהטעם ששכר שלהם אסור, הוא מפני שמשקאותיהם מגולים, וששנינו, שמשקה מגולה אסור.

שאלה: גילוי דמאי: במה יש לחשוש שנתגלה אצל הגוי שאנו אוסרים, שאם מדובר על הגילוי של הגיגית שבו נעשה השכר, גם אנו רגילים לגלותו, שאין הנחש שותה מן השכר. וכן מטעם זה אין אנו חוששים גם לגלות את החביות שבהם שומרים על השכר.

תשובה: **לא צריכא, באתרא דמצלו מיא:** אכן אנו אוסרים משום גילוי רק במקום שהיו משאירים את המים שמהם עושים את השכר, גלויים.

שאלה: **אלא מעתה ישן תשתרי:** אם האיסור הוא רק משום המים שנתנו בשכר, אם כן שכר ישן יהא מותר, משום שרבי סבר שמים שיש בהם ארס אין השכר יכול להתיישן, וכן הדין בין חדש שהחמיץ אין לחשוש שהארס של הנחש לא היה מניחו להתחמץ.

תשובה: **גזירה ישן אטו חדש:** שאמנם מעיקר הדין אין לחשוש לארס נחש במים שנתן בשכר, והשכר התיישן, אך אנו גוזרים בשכר ישן שלא יבואו לטעות ולשתות גם בשכר חדש.

**רב פפא מפיקין ליה לאבבא דחנותא:** בחנות של רב פפא היו הגויים מוציאים את השכר לפתח החנות, והוא היה שותה. ואצל רב אחאי היו מביאים לו את השכר לביתו, והוא היה שותה. והיינו שסברו שהאיסור הוא משום חתנות. שאם היה אסור משו מגילוי לא היה חילוק אם השכר היה בפתח החנות או בחוץ.

**רב אחאי עביד הרחקה יתירתא:** רב אחאי עשה הרחקה יתירה, ולכך שתה רק בביתו. ואילו רב פפא הרחיק בכך ששתה רק בפתח החנות.

**רב שמואל בר ביסנא:** נזדמן למקום ששמו מרגואן, שהיהודים שדרים שם לא היו זהירים מיין שנגעו בו הגויים. וכשהביאו לפניו שם יין או שכר הוא לא שתה מהם. ומהיין אנו מבינים שלא שתה משום שחשש ליין נסך, ומהשכר לא שתה משום שעשה לעצמו הרחקה על הרחקה, שמא אם ישתה שכר יבוא לשתות גם יין.

**אמר רב:** שכר של גויים מותר לשתות. אולם, לחייא בני אני מורה שלא לשתות. והטעם שהחמיר על חייא בנו, משום שחשש בשכר לגילוי, שמא שתה ממנו נחש, אלא שלאנשים בריאים החריפות של השכר מתגברת על הארס, ואפילו שנשאר קצת מהארס, אין הארס מזיק, אולם אנשים חלשים וחולים יכולה שארית הארס להזיקו. ולכך לא הרשה לחייא בנו לשתות כיון שהיה אדם חלש.

**אמר שמואל:** כל השרצים יש להן ארס. אך חלוקים הם זה מזה: ארס של נחש ממית, וארס של שרצים אינו ממית.

**אמר ליה שמואל לחייא בר רב:** וכינהו בן אריה דהיינו שהוא בן של איש גדול, בוא ואומר לך דבר מעולה, שהיה אומר אביו, רב. אותם גויים שנפוחים זה מחמת שהיו שותים מים מגולים שיש בהם ארס של נחש, והטעם שלא מתו מכך, משום שהם רגילים לאכול שקצים ורמשים, ועל ידי כך נתחמם גופם, ופוגם חום גופם את כח הארס של הנחש.

**אמר רב יוסף:** אותו חומץ של שכר שעשאום הגויים אסור, כיון שהם מערבים בו שמרים של יין נסך. אמנם כשהם מביאים את המשקה הזה מהאוצר מותר, כיון שאם מניחים שמרים אל ובאוצר זמן רב, החומץ מסריח.